

111 Sparrenheuvel (her)bezoekt – een verhaal

Schokkend en piepend kwam de trein tot stilstand. Nog één keer kwam er een grote stoomwolk langs de ramen van de coupé. 'Dit is Ermelo, hier is Veldwijk, we zijn er,' zei moeder en ik hoorde haar zuchten. We verlieten het station, een vrouw liep vlak langs ons heen. Ze knikte naar moeder alsof ze elkaar vaker gezien hadden. Ze was ons al voorbij toen ze even haar pas inhield. Ze keek naar mij. 'Zo, neemt u uw zontje mee?' Het klonk niet vriendelijk, meer als een verwijt.

We liepen door een groot, openstaand hek. In de verte zag ik grote huizen. In één daarvan moest dus mijn vader wonen. We liepen langs een groepje mannen. Ze moesten al oud zijn, in elk geval veel ouder dan mijn vader. Alpinopetten op, kromme ruggen, een hark in de hand. Zo stonden ze daar, doodstil. Sommigen keken naar ons. Ze zwegen. Zou mijn vader ook zo kijken? Zou hij wat zeggen? Zou hij het fijn vinden dat ik kwam? Ik hield mijn pas in. 'Je bent zeker al moe?' Ik schudde heftig met mijn hoofd en ging van schrik weer wat sneller lopen. 'We zijn er bijna, dan kun je lekker uitrusten.' Ze glimlachte. Maar ik voelde hoe haar vingers zich om mijn hand spanden.

Aan de kant van de weg stond een bruin bord met grote witte letters. 'Sparrenheuvel' spelde ik. Daar moesten we zijn. Een man in uniform stak de sleutel in het slot van de deur. 'U weet wel waar uw man is?' vroeg hij, 'U vindt het wel, hè?' Moeder knikte en liep verder. Daar was een deur met een groot matglas. We gingen linksaf een gang in. Daar waren ook weer mannen. Sommigen hingen tegen de muur, anderen zaten. Eén stond helemaal gebogen, hij leek niet te kunnen bewegen. Ik werd bang en had het liefst weg willen rennen. Moeder hield in. Ze deed een deur open en bleef even staan. Langs haar rug kon ik een heel grote, langwerpige kamer zien. Dicht bij het raam stond een harmonium. Daar zat mijn vader. Ik herkende hem direct van de foto op de schoorsteenmantel van onze woonkamer. Daarop stond het hele gezin. Die foto was gemaakt in het Engels Werk, een prachtig park bij de IJssel.

Zijn ene hand zat half in z'n jaszakje en de andere hand leunde op de rand van het harmonium. Ik zag hoe hij eerst verschrikt reageerde en daarna lachte. Hij was het zeker, wist ik. Hij was anders dan de mannen die ik buiten en op de gang had gezien. Ik trok me los uit de hand van mijn moeder en rende naar mijn vader. Ik liet me tussen zijn benen vallen. Niemand sprak een woord. Mijn vader ademde onregelmatig en ik drukte me nog harder tegen hem aan. Tegelijk keek ik schuin omhoog en zag zijn voorovergebogen, bijna kale hoofd met het grote litteken. Dat kwam van de operatie. Vader was enkele weken in het grote ziekenhuis in Utrecht geweest. Ik wist niet waar dat was, maar mijn moeder had gezegd dat ze wel twee uur in de trein had moeten zitten. Ze was ondertussen achter mij komen staan. Ze kuste vader. Die hilde. Nog nooit had ik me zo gelukkig gevoeld. Tussen hen beiden in, dat was nog nooit gebeurd. 'Daar had je zeker niet op gerekend,' zei moeder met een trillende stem, 'het litteken is al mooi genezen.' Vader knikte. Ze streelde dat grote litteken boven op zijn hoofd.

'Wilt u een kopje thee?' verbrak iemand de stilte. Het was een zuster. Ze liep naar ons toe en gaf mijn moeder een hand. Ze zakte wat door haar knieën en gaf ook mij een hand. 'Zo, mocht jij met je mamma mee?' Ik knikte alleen maar en keek vol ontzag naar de grote witte schort voor mij. Mijn vader deed een stap naar de kruk. Zijn gezicht was veranderd. Hij glimlachte nog wel maar toch was het anders. Hij schoof de kruk wat naar achteren en ging zitten. Hij bracht met zijn voeten de pedalen in beweging, één kraakte. Ik hoorde de lucht door het orgel gaan en opeens waren er de orgelklanken. Ik herkende de melodie. Mijn moeder had die gezongen toen ze een kaart van vader had gekregen. Die had hij in dat ziekenhuis in Utrecht geschreven. '*Beveel gerust uw wegen, al wat u 't harte deert...*' Ik had het lied op school nog niet geleerd,

maar kende de woorden wel, zo vaak had ik ze gehoord. Wat kon mijn vader mooi spelen, zo wilde ik het later ook kunnen.

Opeens haperde het spel. Wist hij niet meer hoe het verder moest? Hij speelde alleen nog met zijn rechterhand. Ik hoorde zijn stem: *'Die wolken, lucht en winden, wijst spoor en loop en baan, zal ook wel wegen vinden, waarlangs uw voet kan gaan.'*

Tranen rolden over mijn moeders wangen. Ik voelde me ook verdrietig, maar kon toch niet huilen, want ik was ook blij. Dit is mijn vader, dacht ik, zo zal het blijven.

'Zal ook wel wegen vinden...' Mijn moeder herhaalde de woorden. Ze legde haar hand op mijn vaders schouder. Het orgel zweeg.

De zuster kwam binnen met een dienblad. Opeens greep ze de hand van mijn vader. Het blad met thee kopjes viel op de grond. Ik kon niet zien wat er met mijn vader gebeurde. Alleen de arm die de zuster vasthield, die kon ik zien. Die trilde. Toen zag ik ook hoe zijn lichaam schokte. Ik sprong overeind. Mijn moeder probeerde me te grijpen, maar ik rukte me los en rende naar de kamerdeur. De andere mannen in de kamer waren gaan roepen. Ik hoorde ook de zuster roepen. Ik rende door de gang, steeds harder. Deuren gingen open. Een man met een lange witte jas holde in de richting van de kamer waar mijn vader was en botste bijna tegen mij op. Het klikken van de ijzertjes onder mijn schoenen op de granieten vloer echode door de gang.

De mannen op de gang die zo stil hadden gezeten, strekten hun armen uit. Ze wilden me pakken. Ik schreeuwde zonder dat er geluid uit m'n mond kwam. Er kwam geen eind aan de gang. Daar was de matglazen deur. Ik voelde hoe een hand me vastgreep. 'Laat me er uit,' gilte ik, 'laat me er uit!' Een man hield me stevig vast, ik kon niet los komen. 'Ga maar met mij mee,' hoorde ik hem zeggen.

Ik wist dat het voorbij was. Ik wist het zeker: mijn vader zou nooit zo worden als die oude mannen buiten. Mijn vader zou doodgaan. Of was dat al gebeurd?

* * *

Vijfendertig jaar later. Ik werkte in het Psychiatrisch Ziekenhuis Wolfheze. In Veldwijk was de studiedag voorbij waar ook ik had mogen spreken. Na afloop klampte ik mijn collega aan die in Veldwijk werkte. Ik hoorde mezelf zeggen: 'Kun je me wijzen waar Sparrenheuvel is? Daar wacht iemand op mij.' Ik zag zijn vragende ogen, maar hij zei alleen: 'Ik loop wel even met je mee.' Het was misschien na driehonderd meter dat ik Sparrenheuvel zag. Hij hield de deur voor me open. Ik stapte de gang in, zag de deur met het grote matglas, die nu open stond.

Hij kwam al aangerend, het jongentje van zes jaar. De ijzertjes onder zijn schoenen klikten op de granieten vloer. Hij schreeuwde: 'Laat me er uit, laat me er uit!' Hij wilde me voorbij rennen, maar ik greep hem bij z'n arm, trok hem tegen me aan en zei alleen: 'Ga maar met mij mee.'

1. Mijn vader overleed in het Psychiatrisch Ziekenhuis Veldwijk, 4 januari 1950. Hij was 45 jaar jong.

2. Dit is een zeer sterke inperking en bewerking van het verhaal op mijn website. De essentie is gelijk.

Muziek 31 1. Eén van de bekendste koralen uit de Matthäus Passion van J.S. Bach is: *Befiel du deine Wege*. Luister [hier](#) en lees [hier](#) op mijn website meer over dit koraal

2. Schubert schreef zijn prachtige Fantasia in F mineur van januari tot maart 1828. Hij wist dat hij sterven ging. Hij overleed 19 november 1828, 31 jaar oud. Het thema klinkt de eerste keer nog ingehouden blijmoedig, om aan het eind tot de aanvaarding van de dood te komen. Luister en kijk [hier](#) naar die geweldige uitvoering van de twee jonge broers Lucas & Arthur Jussen.